

[Museumnieuws]

KEES MOELIKER

Nieuw: *O. heiji* en *M. menkhorsti*

Twee van onze collectiebeheerders, Kees Heij en Henk Menkhorst, zijn onlangs vernoemd in de wetenschappelijke naam van een nieuw beschreven soort. Kees is voor eeuwig verbonden met de Indonesische veerluis *Oxylipurus heiji* MEY 1999 (zie Rudolstädter nat.hist. Schr., Suppl. 3: 119-137) en Henk met de Turkse landslak *Monacha menkhorsti* HAUSDORF 2000 (zie Archiv für Molluskenkunde 128: 61-151). Menkhorst bereikte hiermee zelfs een mijlpaal: het is de tiende slak die naar hem vernoemd is. Keer op keer weet hij tijdens verzamelreizen kennelijk 'nieuwe beesten' uit rotsspleten, onder stenen of uit gruis vandaan te halen. Dat Henk vaak vernoemd wordt, dankt hij niet alleen aan zijn goede 'verzamelneus' maar ook aan het feit dat hij zijn (privé) collectie voor onderzoek beschikbaar stelt aan collega-malacologen. Voor zover bekend is Kees Heij voor het eerst vernoemd. Waarom viel hem de (twijfelachtige) eer ten deel om met een veerluis vereenzelvigd te worden? Dat zit zo: *Oxylipurus heiji* is een parasiet die uitsluitend leeft in het verenkleed van het Moluks grootpoothoer (*Eulipoa wallacei*). Deze gastheer is al jaren onderwerp van studie van Kees. Vandaar. De type-exemplaren die de basis vormen van de beschrijving van deze nieuwe soort, zijn onder andere afkomstig van twee grootpoothoerders die Kees in december 1996 op het eiland Haruku verzamelde. Het zijn inmiddels balgen die in de NMR collectie liggen, maar de luizen (iets groter dan 2 mm) dreven onderin de pot met alcohol waarin de hoenderhuiden oorspronkelijk geconserveerd werden. Die oude alcohol stelden we beschikbaar aan veerluispecialist Eberhard Mey van het Natuurhistorisch Museum in Rudolstadt. Zo werkt dat. Pikant detail: van zowel *O. heiji* als *M. menkhorsti* wordt in de publicaties het mannelijk geslachtsorgaan in volle glorie afgebeeld.

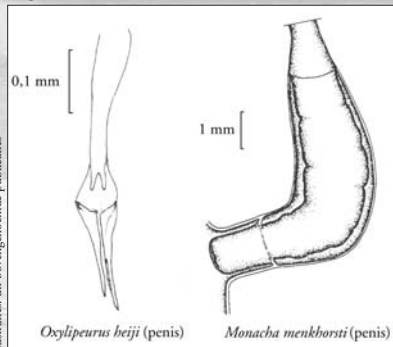

foto: Kees Moeliker

Export

Als eerste concrete resultaat van de samenwerkingsovereenkomst tussen het Natuurmuseum Rotterdam en het Sharjah Natural History Museum in de Verenigde Arabische Emiraten (zie Straatgras 10 [2]: 17-18 en 10 [3]: 35-41) is begin februari de NMR-klasseker MILIEU IN HUIS (1990), in aangepaste vorm, in het museum in Sharjah opgesteld. Onder de titel 'INDOOR WILDLIFE, the environment of our homes' informeren twaalf grote, door het NMR gepro-

foto: Kees Moeliker

duceerde, Engels- en Arabischtalige panelen over 'beestjes in huis' en hoe er mee om te gaan. Van kattenvlooiën tot huisstofmijtjes, van gekko's tot malariamuggen. Het geheel is verlevendigd met objecten zoals opgezette ratten die een waterleiding doorknagen, Miep, onze opgezette huiskat (die naar Arabische maatstaven uitzonderlijk groot blijkt te zijn), twee door microscopen te bekijken kattenvlooiën, en een volle Rotterdamse stofzuigerzak ('Wist u dat een volle stofzuigerzak drie gram leven bevat?'). Het Sharjah Natural History Museum wil met deze eerste wisselexpositie (waarvoor de vaste presentatie over de lokale flora tijdelijk het veld moest ruimen) vooral schoolklassen trekken.

Alfabe(s)tarium op reis

Dichter bij huis: het Bezoekerscentrum het Zandspoor in de duinen bij Schoorl exposeert tot 11 april de 26 verzen van Kees Plaisier over evenzoveel stukken uit de museumcollectie. Dit betreft de tentoonstelling 'ALFABE(S)TIARIUM, een abc van de museumcollectie' die in 1997/1998 in het museum te zien was.

Kanjer

Juni 1999 belde de heer J.M.H. van der Hidde, conservator van de Nedlloyd-collectie: 'Kom eens kijken, ik heb hier dozen vol schelpen en koralen waar we niets mee doen. Zonder een moment te aarzelen (je weet nooit wat je aantreft) meldden wij ons bij het kantoor van Royal Nedlloyd Rotterdam aan de Boompjes. Omringd door antiek meubilair, scheepsmodellen, schilderijen, wereldbollen, zeekaarten, koperen telescopen en andere maritieme snuisterijen viste Van der Hidde een paar mooie tropische schelpen uit een doos. 'Neem maar mee, ze komen uit het kantoor van de KNSM te Amsterdam, van de herkomst is niets bekend'. Aanwinstnummer 99-154 stond vreselijk in de weg in een paar verhuisdozen, een doorn in het oog van collectiemedewerker André Slupik. Onlangs pakte hij de dozen uit en stuitte tussen een allegaartje aan tropische schelpen en koralen (leuk educatief expositiemateriaal) op een verrassing: een triton (*Charonia tritonis*) met een lengte van 41,5 cm; een prachtig 'showstuk'. *Charonia tritonis* (uit de Indo-Pacific) staat bekend als één van de grootste gastropoden (slakken) ter wereld. De schelpenliteratuur geeft geen eenduidige maten, maar als uitersten gelden doorgaans 15 en 45 cm. Ons exemplaar is dus een topper. Te zien in de vaste presentatie WERELDNATUUR.

De grootste tweekleppige, de doopvontschelp (*Tridacna gigas*) die twee grote kerels met moeite kunnen tillen, is ook in het museum te bewonderen.

foto: Kees Moeliker

[Museumnieuws]

Roadpizza's

Ironische natuurfotografie, zo zou je het werk van Clive Landen kunnen noemen. Dassen, hazen, vossen, konijnen, padden, fazanten, roodborstjes, vinken, zwarte kraaien en andere alledaagse zoogdieren, amfibieën en vogels van de Britse 'countryside' vormen zijn onderwerp. Hij fotografeert ze niet na maandenlange studie van hun levensgewoonten vanuit een schuilhut. Nee, Clive Landen vindt ze dood op het asfalt en portretteert ze - levenloos - met de camera loodrecht boven het wegdek. Sommige nog warm en onbeschadigd alsof ze dood uit de lucht zijn komen vallen, andere meedogenloos geplet door autobanden en gereeduceerd tot wat men in de Verenigde Staten een 'roadpizza' noemt. Meer zien

foto: Clive Landen

doorsnee weggebruikers vermoedelijk niet van de natuur. Clive Landen noemde zijn fotoserie daarom 'FAMILIAR BRITISH WILDLIFE' en gaf elke foto als titel de wetenschappelijke naam van het dier (correct gedetermineerd, in de meeste gevallen zelfs tot op de [Britse] ondersoort) gevolgd door het nummer van de weg waar het onderwerp de dood vond. Deze trieste maar realistische kijk op de Britse natuur exposeren we in het kader van de Foto Biënnale Rotterdam van 1 april t/m 7 mei. Bijzonder detail: de foto's hangen niet zoals gebruikelijk keurig ingelijst aan de muur, maar liggen her en der op de grond - alsof de fauna ter plaatse overreden is.

Mammoetpersconferentie

Dinsdag 15 februari stond het museum weer even bol van de mammoet. Discovery Channel organiseerde in de Hoboken Salon een persconferentie ter promotie van de uitzending (12 maart, 20.00 uur) van de documentaire 'Raising

foto: Kees Moeliker

the Mammoth' (zie het artikel van Dick Mol elders in deze Straatgras). Nadat een spectaculaire 'clip' vertoond was, stonden expeditieleider Bernard Buigues (Cerpolex), mammoet-expert Dick Mol (Natuurmuseum Rotterdam), producer Maurice Paleau (Discovery Channel) en pr-director Virginia Lee (Discovery Channel) de Nederlandse pers te woord over de achtergronden van de documentaire en resultaten van de Jarkov Mammoet expeditie. Tijdens het vragen-vuur - 'zit er echt een hele mammoet in dat blok bevroren toendra?' - wisten Dick en Bernard de pers te overtuigen dat een diepvriesmammoet van 20.000 jaar nooit 'compleet' kan zijn, maar hoe dan ook een schat aan nieuwe gegevens zal opleveren. De vraag of er met Jarkov gekloond gaat worden, ontlokte Dick de uitspraak: 'Klonen is absoluut geen doel van ons project. We stellen weefsel - waarbij de kans zeer klein is dat er bruikbaar erfelijk materiaal in aanwezig is - beschikbaar voor onderzoek. En dan; waar laten we een kudde wolharige mammoeten - hun leefgebied, de mammoetsteppe, bestaat niet meer; in een dierentuin dan maar?' Science fiction dus.

Het museum had tijdens de persconferentie ook een wereldprimeur, het eerste stukje Jarkov Mammoet dat iedereen kan komen bekijken: een flinke bos haar. Het staat, met wat wetenswaardigheden over mammoethaar en de expeditie, t/m 16 april 2000 tentoon bij de mammoetwandschildering in de hal.

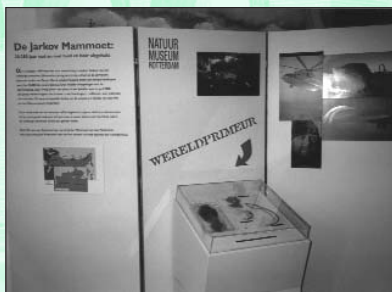
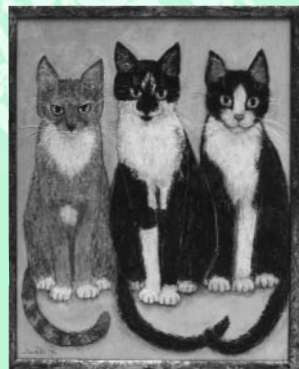

foto: Kees Moeliker

Voor de Poes

Schrijfster en beeldend kunstenaar Dorinde van Oort (Amsterdam, 1946) exposeert van 7 april t/m 9 juli een fraaie serie poezenportretten in de torenkamer. Zij kreeg bekendheid met haar verhalenbundel *Meisjes voor halve Nachten* (1989) en de roman *Vrouwenvlees* (1992). In 1996 publiceerde ze *Op de kat af* - interviews en portretten van een dertigtal katten van bekende Nederlanders. Deze en andere portretten, voorzien van 'kattige' uitspraken, vormen samen 'VOOR DE POES', de kat volgens Dorinde van Oort'. Niet Midas Dekkers maar Maarten 't Hart zal de expositie vrijdag 7 april om 17.00 uur openen. Iedereen is welkom.

illustratie: Dorinde van Oort

Museumweekend

Zaterdag en zondag 15 en 16 april is het Nationale Museumweekend. Net zoals voorgaande jaren leiden collectiebeheerders kleine groepen belangstellenden rond in het collectiedepot. Zowel de zolder - met het herbarium, de schelpen en de insecten - en de kelder met de natte collectie en de 'haren en veren' (vogels en zoogdieren) komen aan bod. Entree en rondleiding zijn gratis. De rondleidingen duren ongeveer 45 minuten en starten elk half uur (zaterdag vanaf 10.30 en zondag vanaf 11.30 uur). De laatste rondleiding start om 16.00 uur.

Tentoonstellingsagenda

tot nader aankondiging
REGIONATUUR

t/m 2 april
KRUIP UIT JE HUID

t/m 30 april
NATUURRUIMTEN
fotografie van Candida Höfer

1 april t/m 7 mei
CLIVE LANDEN: FAMILIAR BRITISH WILDLIFE
foto's van verkeersslachtoffers

7 april t/m 9 juli
VOOR DE POES
de kat volgens Dorinde van Oort

6 mei t/m 6 augustus
(RE)CONSTRUCTIES
nieuw gedierte van Jacques Creusen

COLOFON

Straatgras is een kwartaaluitgave van het Natuurmuseum Rotterdam waarin opgenomen mededelingen van de Vereniging Natuurmuseum Rotterdam N.M.R.
ISSN: 0923-9286

Correspondentie: Postbus 23452
3001 KL Rotterdam
Adres: Natuurmuseum Rotterdam
Westzeedijk 345 (in het Museumpark)
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 - 436 42 22
fax: 010 - 436 43 99

e-mail: natuurmuseum@nmr.nl
homepage: www.nmr.nl
(Eind)redactie: Kees Moeliker
Ontwerp & opmaak: Jaap van Leeuwen
Druk: Rocka Reprografie bv
Opplage: 600 ex.

Tekst: Dick Mol, J.G.B. Nieuwenhuis, Kees Moeliker en Jelle W.F. Reumer
Foto's: Cerpolex/Mammuthus, Gemeente Archief Rotterdam, Clive Landen, Erik Pezaro, Kees Moeliker en Jaap van Leeuwen

Illustraties: Dorinde van Oort en A.J.M. Kennis